WOLFGANG BORCHERT • HAYIR DE!



HAYIR DE!

WOLFGANG BORCHERT

TÜRKÇESİ: CELAL ÜSTER
ÇİZİMLER: TAN ORAL

Yordam Kitap

"Sonra, deşilmiş bağırsakları ve zehirlenmiş ciğerleriyle son insan, ışıldayan güneşin ve yanıp sönen takımyıldızların altında bir başına dolanıp duracak; bir deri bir kemik kalmış, çılgına dönmüş son insan, uçsuz bucaksız mezarlar, dev beton blokların soğuk putları ve ıssız kentler arasında yalnız başına bir küfür gibi dolanırken, şu korkunç soruyu soracak: NEDEN? Ve bu soru bozkırlarda hiç duyulmadan yitip gidecek, yıkıntılar arasında sürüklenip kiliselerin molozları arasında yok olacak, girilmez yeraltı sığınaklarına çarpıp parçalanacak..."

eğer

HAYIR
DEmezseniz!

Celal Üster

İngiliz Erkek Lisesi, Robert Academy ve İÜ Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü. 1983'te George Thomson'ın *Tarihöncesi Ege* adlı kitabının çevirisiyle Azra Erhat Çeviri Ödülü'ne değer görüldü. Aralarında Robert Louis Stevenson, Jaroslav Hašek, George Orwell, Juan Rulfo, Jorge Luis Borges, Iris Murdoch, Roald Dahl, Mario Vargas Llosa ve John Berger'ın yapıtlarının da bulunduğu 70 kadar kitabı Türkçeye çevirdi. Nur Deriş'le birlikte Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto*'sunu, Halim Spatar'la birlikte Lenin'in *Devlet ve Devrim*'ini Türkçeleştirdi.

1980-82 arasında Adam Yayınları'nda editörlük yaptı. 1982'de *Cumhuriyet* gazetesine girdi. 1986-93 arasında *Cumhuriyet*'in Kültür editörlüğünü üstlendi. 1996-2004 arasında *P Sanat Kültür Antika Dergisi*'nin, 2004-09 arasında Can Yayınları'nın genel yayın yönetmenliğini yaptıktan sonra yeniden *Cumhuriyet*'in Kültür editörlüğüne getirildi. 2015 baharında bu görevinden ayrıldı; *Cumhuriyet*'te "Körün Taşı", *Cumhuriyet Kitap*'ta "Yeryüzü Kitaplığı" yazılarını sürdürüyor.

Tan Oral

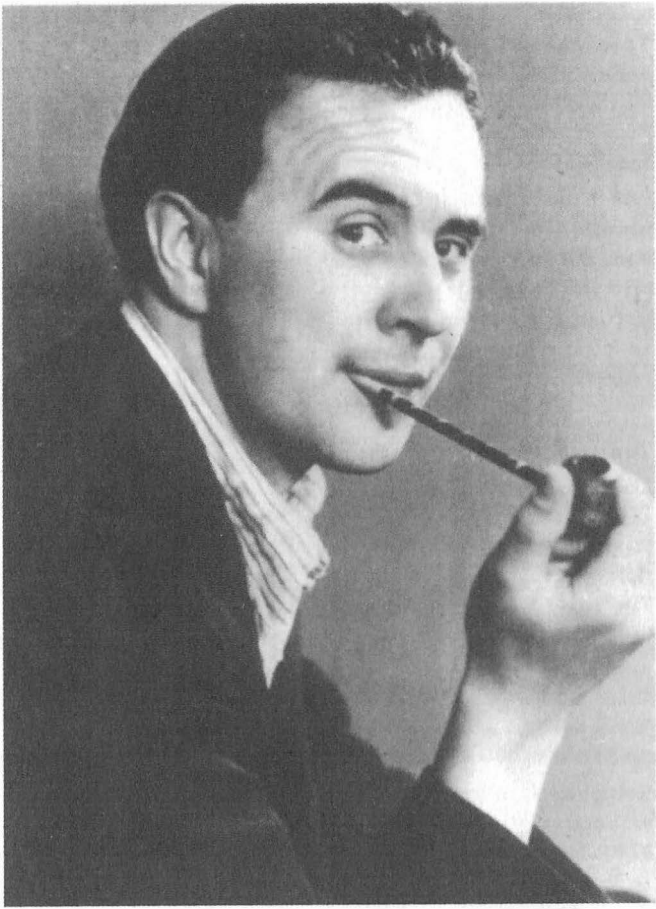
İlk ve orta eğitimini Anadolu'nun birçok kentini dolaşarak tamamladı. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümünü bitirdi. Yayın yaşamına bazı sendikaların yayın organlarında karikatürler çizerek başladı. Günlük karikatür çizmeyi ilkin Politika gazetesinde sonra Cumhuriyet ve Taraf gazetelerinde sürdürdü. Bu arada çeşitli üniversite ve yüksek okullarda da öğretim görevlisi olarak çalıştı.

Ankara Çağdaş Gazeteciler Derneği ve Ankara Karikatür Vakfı tarafından "*Yılın Karikatürcüsü*" ödülleri ile İstanbul Gazeteciler Cemiyeti tarafından "*Gazetecilik Başarı*", ayrıca Nokta Dergisi, halkın oyları ile "*Doruktakiler*" ödülleri verildi. Ve 34.Tüyap Kitap Fuarı *Onur Konuğu* olarak seçildi (2015).

Başlıca kitapları: *Sansür, Böyük Türkiye, İki Minik Kentli, IsTANbul, Sus ve Dinle, Pencereler, Yaza Çize, Yürüyenler, Bu Kitabın Kuyruğu Var, YÜZYÜZE, Konuşan Kedi* - çeviri-, *Memnuniyetsizler, Başımı Sokacak Bir Yerim Olsun Yeter*. Ayrıca, *Kitabın Adı Budur* adlı biyografik nehir söyleşisi de bulunmaktadır.

Yordam Kitap tarafından yayınlanan *Hayır De!* (Wolfgang Borchert, Çeviri: Celal Üster) kitabının çizimlerini üstlendi.

Kendisi hâlen T24 adlı bağımsız internet gazetesinde gündemi yorumlamakta, eşi ve kedileriyle birlikte İstanbul'da vakit geçirmektedir.



HAY IR DE!

WOLFGANG BORCHERT

Yordam Kitap: 293 • **Hayır De!** • Wolfgang Borchert
ISBN 978-605-172-204-7 • *Türkçesi:* Celal Üster
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Birinci Basım:* Mart 2017
© Celal Üster; © Yordam Kitap, 2017

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **Faks:** 0212 528 19 09
W: www. yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap. com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat

Baskı: **İmak Ofset Basım Yayın Tic. ve San. Ltd. Şti.** (Sertifika No: 12531)
Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok. No:1
34197 Yenibosna - İstanbul
Tel: 0212 444 62 18

HAYIR DE!

WOLFGANG BORCHERT

TÜRKÇESİ: CELAL ÜSTER

ÇİZİMLER: TAN ORAL

ÖLÜMÜNÜN 70. YILINDA

WOLFGANG BORCHERT

'Kapıların Dışında'ki yazar

Wolfgang Borchert'i daha 1960'lı yılların sonlarında tanıma olanağı bulmuştum; Memet Fuat'ın de yayınevi'nden Behçet Necatigil çevirileriyle çıkan *Fener, Gece ve Yıldızlar* adlı şiir kitabı ve *Kapıların Dışında* adlı radyo oyunuyla. Ardından, yine ilk kez de yayınevi'nce yayımlanan *Bu Salı* adlı öykü kitabını okumuştum, Necatigil'in yakın dostu Kâmuran Şipal'in Türkçesinden. Şipal, Borchert'in

yaşamının son iki yılına sığdırdığı kısa öykülerinin tümünü, Doğan Kitap'ın yayımlayacağı *Ama Fareler Uyurlar Gece* adlı kitapta toplayacak; bu yapıtta, Borchert'in, *Karahindiba* ve *Bu Salı* adlı öykü kitapları ve ölümünden sonra yayımlanan öyküleri yer alacaktı.

Yalnızca Alman edebiyatının değil, belki dünya edebiyatının da en şaşırtıcı şair ve yazarlarından biri sayarım Borchert'i. Topu topu yirmi altı yıl süren bir yaşama sığdırılan olağanüstü güzellikte şiirler, öyküler ve bugün hâlâ pek çok ülkede sahnelenen kısa, ama müthiş etkileyici bir oyun.

KISA YAŞAM ÖYKÜSÜ

İlkin, onun o kısacık yaşamına bir göz atalım derim.

20 Mayıs 1921 günü Hamburg'da dünyaya gelen Wolfgang Borchert, o sıralar *Die Rote Erde* adlı Dadacı dergiye katkıda bulunan Fritz Borchert adlı bir öğretmen ile Hamburg Radyosu'nda çalışan yazar Hertha Borchert'in tek çocuğuydu. Annesiyle babası, Hamburg kentinin entelektüel çevrelerinde tanınan, açık görüşlü ve ilerici insanlardı.

Borchert, ilk gençlik yıllarında, dönemin birçok genci gibi kendini Nazi partisinin gençlik örgütü Hitler Gençliği'nde bulduysa da, nefret ettiği bu örgütün toplantılarına katılmadı, kısa bir süre sonra da örgütten dışlandı. *Kapıların Dışında*'yı yazmadan çok önce, 1938-1940 yılları arasında kaleme aldığı yapıtlarında Nazi diktatörlüğüne başkaldırdı. 1940

Nisanında Gestapo tarafından tutuklandıysa da çok geçmeden salıverildi.

Aynı yıl Hamburg'daki bir kitabevinde çalışmaya başladı. Kitabevinde çalışırken bir yandan da oyunculuk dersleri alıyordu. 1941 başlarında kitabevinden ayrıldı, oyunculuk sınavını verdikten sonra Landesbühne Ost-Hannover adlı gezginci tiyatro topluluğuna katıldı. Ne var ki, zorunlu askerlik, çiçeği burnunda oyuncunun tiyatro uğraşını yarıda kesmesine yol açacak, Borchert 1941 Haziranında kendini Wehrmacht'ta, silahlı kuvvetlerde bulacaktı.

DOĞU CEPHESİNDE

Doğu cephesine gönderilen Borchert, orada savaşın olanca dehşetini yaşadı, çarpışmalarda ölenleri, soğuktan ve açlıktan can verenleri gözleriyle gördü. 23 Şubat 1942'de, Rus cephesindeki nöbetlerden birinden sol elinin orta parmağını kaybetmiş olarak döndü. Nöbet

sırasında birden karşısına çıkan bir Rus askeriyle boğuşurken tüfeğinin patladığını ve yaralandığını ileri sürdüyse de, komutanı onu kendi kendini sakatlayarak askerlikten kaçmaya kalkışmakla suçlayarak tutukladı ve hücreye attı. Mahkemeye çıkarıldığında savcı idam cezası istedi, ama mahkeme Borchert'in anlattıklarını doğru bularak suçsuz olduğuna karar verdi.

Gelgelelim, rejim karşıtı konuşmalar yaptığı gerekçesiyle çok geçmeden yeniden tutuklanacaktı Borchert. "Ülkeyi tehlikeye düşüren açıklamalarda bulunmak"tan suçlu bulunacak, altı hafta hücre cezasına çarptırılacak, daha sonra da, "kendisini cephede kanıtlaması için" yeniden Doğu cephesine gönderilecekti.

HAMBURG'A DÖNÜŞ

Doğu cephesinde donma tehlikesi geçirmekle kalmayıp sarılığa da yakalanan Borchert, bir süreliğine izne yollanınca, o sıralar harabeye

dönmüş Hamburg kentindeki bir gece kulübünde sahneye çıktı. Kışlasına döndükten sonra ordudaki bir tiyatro grubuna girmeyi başardı. Koblenz'de, bir geçici konaklama yerindeki koğuşta, 30 Kasım 1943 akşamı, Nazi Propaganda Bakanı Joseph Goebbels'in taklidini yapmaya kalkışınca oradaki askerlerden birinin ihbarı üzerine tutuklandı ve 21 Kasım 1944'te dokuz ay hapis cezasına çarptırıldı, ama cezası ertelendi.

Yeniden birliğine dönen Borchert, bu kez zamanının büyük bölümünü Jena'daki kışlada geçirdi; daha sonra da 1945 Martında Frankfurt dolaylarına gönderildi. Aynı ay Fransızlara teslim olan bölüğü savaş tutsakları kampına gönderilirken, Borchert kamyondan atlayarak kaçtı ve Hamburg'a kadar altı yüz kilometre yürüdü. Hamburg'un İngilizlere teslim olduğu 10 Mayıs günü kente vardığında bitkin düşmüştü.

Savaşın bitimini izleyen günlerde Borchert'in sağlığı gitgide kötüledi. 1946'da hekimler annesine en fazla bir yıllık bir ömrü kaldığını açıkladılar, ama hekimlerin bu tahmini kendisine söylenmedi.

SON YILLAR

Borchert yeniden tiyatro çalışmalarına döndü ve yazmayı sürdürdü. Kısa öyküler yazdı ve 1946 yılının Aralık ayında *Fener, Gece ve Yıldızlar* adlı şiir seçkisini yayımladı. 1946 Aralığı ile 1947 Ocak ayları arasında kaleme aldığı *Kapıların Dışında*, 13 Şubat 1947'de radyo tiyatrosu olarak sunulduğunda büyük övgülerle karşılandı. Aynı yıl İsviçre'nin Basel kentinde bir hastaneye yatırılan Borchert, orada kısa öyküler yazmayı sürdürdü ve *Hayır De!* başlıklı savaş karşıtı manifestosunu kaleme aldı. 20 Kasım 1947 günü karaciğer yetmezliğinden hayata veda etti.

AZ RASTLANIR BİR YALINLIK

Borchert'in kısa öykülerinin tümünün, şiirlerini ve o kısa oyununu dilimize kazandırmış olan Behçet Necatigil'in yakın dostu ve çalışma arkadaşı Kâmuran Şipal tarafından Türkçeleştirilmiş olmasını okurlar açısından bir talihlilik sayarım. Başka bir

deyişle, bir yazarın tüm yapıtlarının, belli ki hiç de rastlantısal olmayan bir biçimde aynı "ekol" eliyle Türk diline gelmesi bir kazanç sayılmalıdır.

Ama Fareler Uyurlar Gece adlı kitapta bir araya getirilen o kısa öyküleri okuduğumda, ilk ağızda dikkatimi çeken, bazılarında faşizmin buyurganlığına, savaşın kıyıcılığına karşı direniş, bazılarında kayıtsızlığın öldürücü soğukkanlılığına karşı yükselen bir ses, bazılarında da insanın çevresine, daha da ürküncü kendisine yabancılaşmasını yansıtmadaki az rastlanır yalınlık olmuştu.

'DÜŞLERDE FENER OLMAK'

Fener, Gece ve Yıldızlar'ı okuduğumda ise, yalnızca Borchert'in şiirleri değil, Necatigil'in çevirisi ve Türkçe ustalığı da büyülemişti beni.

Bu söylediğimi doğrulayacak şiirlerin başında "Düşlerde Fener Olmak" gelir kanımca:

"Ben ölünce, / hiç değilse / bir fener olsam; / kapında dursam, / soluk donuk geceyi / aydınlığa boğsam. // Veya limanda / gemilerin uyuduğu zamanda, / gülüşürken kızlar, / uyumasam; / dar kirli bir kanalda / bir yalnıza göz kırpsam. // Daracık bir sokağa / assalar beni, / tenekeden, kırmızı bir fener / bir meyhane önünde — / dalgın düşüncelerde / tempo tutup şarkılara / sallansam. // Ya da şöyle bir fener: / gözleri büyümüş bir çocuğun yaktığı, / duyup da korkunca çevresindeki yalnızlığı; / dışarıda camlarda / fırtınanın ıslığı, / kâbuslar, görüntüler, cinler. // Evet, hiç değilse / ben ölünce / bir fener olsam, / tek başıma geceleri, / uykulardayken dünya, / gökte ayla senli benli / sohbete dalsam."

Borchert'in kırık dökük dizeleri, Necatigil'in şiirlerinde inceden inceye akıp giden özlem ve umarsızlık yüklü lirizmle buluşuvermişti sanki.

İNCECİK BİR HÜZÜN

Yine de, beni en çok şaşırtan, daha yirmi yaşında kendini dünyanın en acımasız savaşının ortasında bulmuş, insan kıyımlarının en yabanılının tüm acılarını yaşamış, yaralanmış, sayrı düşmüş, savaşın karşısına dikildiği için hapse atılmış bir insanın kaleminden, incecik bir hüznü, umarsız bir yalnızlığı ve derin bir özlemi dile getiren dizelerin dökülmüş olmasıydı. Oysa sonradan bunun hiç de şaşırtıcı olmadığının ayırdına varacaktım.

Acımasızlıkların imbiğinden geçmiş bir yaşamın bağrından bu denli incelikli, duyarlı, saf ve masum şiirlerin doğması neden şaşırtıcı olsundu ki?

Borchert'in *Fener, Gece ve Yıldızlar*'daki kırılgan duyarlığı ile *Kapıların Dışında*'da yüreğimize işleyen acımasızlık ve dışlanmışlık, aslında insanlığın bütün güzellikleri ve çirkinliklerine kayıtsız kalamayan bir ruhun birbirini besleyen iki yönüydü.

BORCHERT'İN 'KAHRAMAN'I BECKMANN

Borchert'in, savaş karşıtı yapıtların en çarpıcılarından saydığım *Kapıların Dışında* adlı eseri, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde, 1947 Şubatında Kuzeybatı Almanya Radyosu'ndan yayınladığında müthiş bir etki uyandırmıştı. Oyunun "kahraman"ı, toplumda gidecek bir yer bulamayan savaş artığı bir askerdi. Rusya cephesinden Almanya'ya döndüğünde karısını ve evini yitirdiğini gören Beckmann'ın yüzüne tüm kapılar kapanıyordu.

Borchert'in "hiçbir tiyatronun oynamak, hiçbir seyircinin izlemek istemediği bir oyun" diye tanımladığı *Kapıların Dışında*, savaşın acıları ve iç yıkımlarını savaş sonrasına taşıyan ve "normal" toplum tarafından kapıların dışında tutulmaya çalışılan yitik askerler kuşağının sözcüsü, savaş sonrası Alman edebiyatının en ürpertici sesi kılıvermişti yazarını.

VASİYET GİBİ...

Borchert, kısacık yaşamında yazdığı şiirler, öyküler ve o biricik oyununun yanı sıra, bir de vasiyet gibi bir manifesto bıraktı ardında. ***"Sen, makinenin başındaki adam, atölyedeki adam. Yarın sana su boruları ve yemek kapları yapmayı bırakıp, miğferler ve mitralyözler yapmanı emrederlerse, yapacağın bir tek şey var: HAYIR de!"*** diye başlayan ve bugün hâlâ kulaklarımızda çınlayan manifestoyu.

TÜYLER ÜRPERTİCİ BİR GÖRÜNÜM

Hayır De! adlı bu şiirsel manifestonun sonunda, insanlar savaşa "Hayır!" demezlerse olacakların tüyler ürpertici bir görünümünü betimliyordu Borchert:

"Sonra, deşilmiş bağırsakları ve zehirlenmiş ciğerleriyle son insan, ışıldayan güneşin ve yanıp sönen takımyıldızların altında bir başına dolanıp duracak; bir deri bir kemik kalmış, çılgına dönmüş son

insan, uçsuz bucaksız mezarlar, dev beton blokların soğuk putları ve ıssız kentler arasında yalnız başına bir küfür gibi dolanırken, şu korkunç soruyu soracak: NEDEN? Ve bu soru bozkırlarda hiç duyulmadan yitip gidecek, yıkıntılar arasında sürüklenip kiliselerin molozları arasında yok olacak, girilmez yeraltı sığınaklarına çarpıp parçalanacak…"

Borchert'in manifestosundaki "son insan", ışıldayan güneşin ve yanıp sönen takımyıldızların altında bir başına dolanıp duran, çılgına dönmüş "son insan", *Kapıların Dışında*'nın Beckmann'ında cisme bürünmüştü belki de…

TAN ORAL'IN ÇİZİMLERİYLE

Özellikle *Kapıların Dışında* adlı kısa oyunuyla, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin hemen ardından Almanya'da doğan *Trümmerliteratur*'un, Yıkım Edebiyatı'nın en güçlü temsilcilerinden biri olan Borchert, tam yetmiş yıl önce göçmüştü bu dünyadan. Bu benzersiz şair ve yazarı, ölümünün yetmişinci yılında, *Hayır De!* başlığını taşıyan manifestosuyla anıyoruz, ülkemizin dünyaca ünlü çizerlerinden Tan Oral'ın usta işi çizimleri eşliğinde.

Celal Üster

Mart 2017

HAYRIDE!

WOLFGANG BORCHERT



HAYIR de!

Sen, makinenin başındaki adam, atölyedeki adam. **Yarın sana su boruları ve yemek kapları yapmayı bırakıp, miğferler ve mitralyözler yapmanı emrederlerse**, yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!

Sen, tezgâhın ardındaki kız, bürodaki kız. **Yarın sana el bombalarını doldurmanı ve keskin nişancı tüfeklerine dürbün takmanı emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!

Sen, fabrika sahibi. **Yarın sana talk pudrası ve kakao yerine barut satmanı emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!

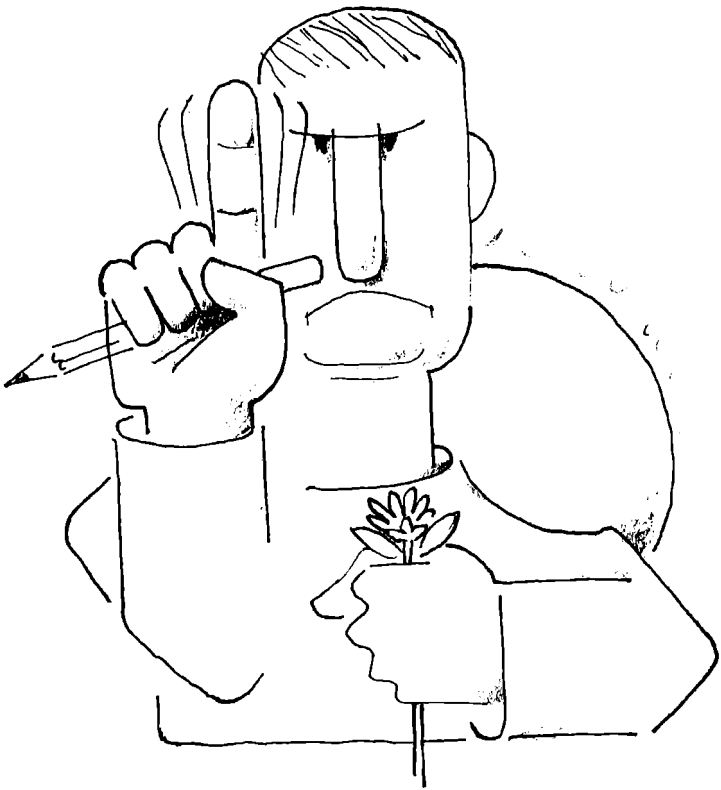
Sen, laboratuvardaki araştırmacı. **Yarın sana eski yaşamı yok edecek yeni bir ölüm keşfetmeni emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!



Sen, odasındaki şair. **Yarın sana aşk şarkılarını bir yana bırakıp, nefret şarkıları söylemeni emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!





Sen, hastasının başındaki hekim. **Yarın sana cepheye yollanacaklar için sağlam raporu yazmanı emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!

Sen, kürsüdeki rahip. **Yarın sana cinayeti kutsamanı ve savaşa övgüler yağdırmanı emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!

Sen, gemideki kaptan. **Yarın sana buğday taşımayı bırakıp, tank ve top taşımanı emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!





Sen, havaalanındaki pilot. **Yarın sana kentlerin tepesine yakıp yok eden bombalar yağdırmanı emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!

Sen, dikiş masası başındaki terzi. **Yarın sana asker üniformaları dikmeye başlamanı emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!

Sen, cübbesinin içindeki yargıç. **Yarın sana askeri mahkemeye gitmeni emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!

Sen, tren istasyonundaki. **Yarın sana cephane ve asker taşıyan trenlerin kalkması için sinyal vermeni emrederlerse,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!



Sen, köydeki. Sen, kentteki. **Yarın askere alma belgeleriyle kapına dayanırlarsa,** yapacağın bir tek şey var:

HAYIR de!



Sen, Normandiya'daki ana, Ukrayna'daki ana. Sen, San Francisco'daki ve Londra'daki ana. Sen, Sarı Irmak ve Mississippi kıyılarındaki ana. Sen, Nepal'deki ve Hamburg'daki, Kahire'deki ve Oslo'daki ana; yeryüzünün dört bir yöresindeki analar, dünyanın bütün anaları, **yarın size askeri hastanelerde hemşirelik yapacak, yeni savaşlarda savaşacak çocuklar doğurmanızı emrederlerse,** yapacağınız bir tek şey var:

HAYIR deyin!

Analar, HAYIR deyin!



Çünkü hayır demezseniz analar, hayır demezseniz eğer, işte o zaman, pus çökmüş, gürültülü liman kentlerinde inildeyip duran koca gemiler suskunluğa bürünecekler ve su almış dev mamut kadavraları gibi, rıhtımların yosun ve midye bağlamış, ölgün, ıssız duvarları önünde miskin miskin yalpayacaklar; daha önce ışıltılar saçan o görkemli gövdelerden, bir balık mezarlığı gibi, sayrı, ölü kokular yayılacak…





Tramvaylar, iç karartıcı, aynalı kuş kafesleri gibi eğrilip bükülecekler ve bombaların açtığı çukurlarla kaplı, yitik sokaklardaki damları delik deşik barakaların ardında, teller ve rayların şaşkın çelik iskeletlerinin yanı başında, patlamış taç yaprakları misali serilip kalacaklar…

Çamur rengi, ağır, kurşun gibi sessizlik ortalıkta kol gezecek; tüm oburluğuyla büyüyerek, okullara, üniversitelere, tiyatrolara, spor alanlarına, çocuk bahçelerine olanca ürkünçlüğü ve açgözlülüğüyla önlenemez biçimde çöreklenecek…

Bunların hepsi olacak…

Altın sarısı, sulu üzümler bakımsız yamaçlarda çürüyecek; pirinçler kıraç topraklarda kuruyacak; patatesler sürülmüş tarlalarda donacak; ölü sığırların kaskatı kesilmiş bacakları, baş aşağı çevrilmiş süt sağma tabureleri gibi göğe dikilecek…

Enstitülerde, büyük hekimlerin dâhice buluşları çürüyüp küflenecek…

Son un çuvalları, son çilek reçeli kavanozları, balkabakları ve vişne suları mutfaklarda, odalarda, kilerlerde, soğuk hava depolarında ve ambarlarda bozulup heba olacak; devrilmiş masaların altındaki, paramparça tabaklardaki ekmek küf bağlayacak, erimiş tereyağları arapsabunu gibi kokacak; tarlalardaki ekinler, paslanmış sabanların yanı başında bozguna uğramış bir ordu gibi boyunlarını bükecekler; fabrikaların çimen kaplı tüten bacaları un ufak olacak…

Sonra, deşilmiş bağırsakları ve zehirlenmiş ciğerleriyle son insan, ışıldayan güneşin ve yanıp sönen takımyıldızların altında bir başına dolanıp duracak; bir deri bir kemik kalmış, çılgına dönmüş son insan, uçsuz bucaksız mezarlar, dev beton blokların soğuk putları ve ıssız kentler arasında yalnız başına bir küfür gibi dolanırken, şu korkunç soruyu soracak: NEDEN? Ve bu soru bozkırlarda hiç duyulmadan yitip gidecek, yıkıntılar arasında sürüklenip kiliselerin molozları arasında yok olacak, girilmez yeraltı sığınaklarına çarpıp parçalanacak…

Son hayvan-insanın son hayvansı çığlığı hiç duyulmadan, hiç yanıtlanmadan kan göllerinde boğulacak…

Bunların hepsi olacak, yarın, belki bu gece, eğer… eğer… eğer…

HAYIR demezseniz!

Wolfgang Borchert

Yalnızca Alman edebiyatının değil, belki dünya edebiyatının da en şaşırtıcı şair ve yazarlarından biri olan Wolfgang Borchert, sadece 26 yıl süren bir yaşama olağanüstü güzellikte şiirler, öyküler ve bugün hâlâ pek çok ülkede sahnelenen kısa ama müthiş etkileyici bir oyun sığdırmıştır.

1921'de Hamburg'da dünyaya gelen Borchert, 1938-1940 yılları arasında kaleme aldığı yapıtlarında Nazi diktatörlüğüne başkaldırdı. 1940 Nisanında Gestapo tarafından tutuklandıysa da çok geçmeden salıverildi. Kısa süreli tiyatro uğraşının ardından 1941 Haziranında kendini askerde bulan Borchert, savaşın olanca dehşetini yaşadı.

Savaşın ardından sağlığı iyice bozulsa da, *Kapıların Dışında* adlı ünlü oyununu, *Fener, Gece ve Yıldızlar* adlı şiir seçkisini kaleme alan yazar, çok sayıda öyküye de imza atarak tüm bu eserleriyle Alman Yıkım Edebiyatı'nın öncü isimlerinden biri oldu. 1947'de sağlığının kötülemesi üzerine İsviçre'nin Basel kentinde bir hastaneye yatırılan ve burada kısa öykülerle birlikte, *Hayır De!* adlı savaş karşıtı şiirsel manifestosunu da kaleme alan yazar, 20 Kasım 1947'de öldü.

Faşizme ve savaşa karşı yazılmış şiirsel bir manifesto, *Hayır De!*

Tezgâh başındaki ve bürodaki kadın işçilerin sesiyle ve sözüyle; *"Yarın sana el bombalarını doldurmanı ve keskin nişancı tüfeklerine dürbün takmanı emrederlerse, yapacağın bir tek şey var: HAYIR de!"*

Makine başındaki ve atölyedeki erkek işçilerin sesiyle ve sözüyle; *"Yarın sana su boruları ve yemek kapları yapmayı bırakıp, miğferler ve mitralyözler yapmanı emrederlerse, yapacağın bir tek şey var: HAYIR de!"*

Kentteki ve köydeki milyonların sesiyle ve sözüyle; *"Sen, köydeki. Sen, kentteki. Yarın askere alma belgeleriyle kapına dayanırlarsa, yapacağın bir tek şey var: HAYIR de."*

Anaların sesiyle ve sözüyle; *"Dünyanın bütün anaları, yarın size askerî hastanelerde hemşirelik yapacak, yeni savaşlarda savaşacak çocuklar doğurmanızı emrederlerse, yapacağınız bir tek şey var: HAYIR deyin! Analar, HAYIR deyin!"*

Peki ya senin sesin ve sözün ne?..

THG 0706657 GGG

Yordam Kitap

ISBN: 978-605-172-204-7

9 786051 722047

YordamKitap YordamKitap

8 TL. KDV DAHİL